DİLENCİLİK

Rızkı Allah Takdir Eder:

- **وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا**

- ***Allah'ın sizi, birbirinizden üstün kıldığı şeyleri (başkasında olup da sizde olmayanı) hasretle arzu etmeyin. Erkeklerin de kazandıklarından nasipleri var, kadınların da kazandıklarından nasipleri var. Allah'tan lütfunu isteyin; şüphesiz Allah her şeyi bilmektedir.***[1]

[1] Nisa, 32.

- **أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُم مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ**

- ***"Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır."***[2]

[2] Zuhruf, 32.

El Emeğinin Önemi:

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ ، وَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ دَاوُدَ – عَلَيْهِ السَّلاَمُ – كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ

- *"Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir yemek yememiştir. Allah'ın nebisi Davud (a.s.) da kendi elinin emeğinden yerdi.“*[3]

[3] Buhari.

- “Ensardan biri Peygambere gelip kendisinden dilendi. Peygamber efendimiz o kişiye:
- “Evinde bir şey yok mudur?” diye sordu. Adam:
- “Evet bir hasır ve bir de su kabımız vardır” dedi. Rasulullah:
- “Git onları bana getir” dedi.
- Onları getirince iki dirheme sattı. Dirhemleri de adama vererek dedi ki:
- “Bir dirhemle çocuklarına yiyecek al, diğer dirhemle de bir balta satın al ve bana getir” Adam baltayı getirince peygamber baltaya bir sap taktıktan sonra adama:
- “Al götür onunla odun kes sat, geçimini sağla, seni on beş güne kadar görmeyeyim.” buyurdu.

- Adam da gidip odunculuk yapmaya başladı ve peygamberin yanına on dirhem kazanmış olarak döndü. Peygamber Efendimiz adama şöyle dedi:

- هَذَا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَجِيءَ وَالْمَسْأَلَةُ نُكْتَةٌ فِى وَجْهِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لِذِى فَقْرٍ مُدْقِعٍ أَوْ لِذِى غُرْمٍ مُفْظِعٍ أَوْ دَمٍ مُوجِعٍ

- *"Bu senin için, Kıyamet günü alnında dilenme lekesiyle gelmenden daha hayırlıdır! Dilenmek, sersefil, fakra düşmüş veya rüsva edici borca batmış veya elem verici kana bulaşmış insanlar dışında, kimseye caiz değildir."*[4]

[4] Ebu Davud, Tirmizi.

- Rasûlullah buyurdular ki:
- لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرُزِقْتُمْ كَمَا يُرْزَقُ الطَّيْرُ تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا
- *Siz Allah'a hakkıyla tevekkül edebilseydiniz, sizleri de, kuşları rızıklandırdığı gibi rızıklandırırdı: Sabahleyin aç çıkar, akşama tok dönerdiniz.*[5]

******

- Rasulullah buyurdu ki:
- إِنَّ الرِّزْقَ يَطْلُبُ الْعَبْدَ كَمَا يَطْلُبُهُ أَجَلُهُ
- *"Şüphesiz ki rızık, sahibini aynı ecelinin aradığı gibi arar."*[6]

---

[5] Tirmizi.

[6] Şuabu'l-İman.

İslam'da Zenginlik Ölçüsü

- Rasûlullah buyurdular ki:

- لَيْسَ لِابْنِ آدَمَ حَقٌّ فِي سِوَى هَذِهِ الْخِصَالِ، بَيْتٌ يَسْكُنُهُ وَثَوْبٌ يُوَارِي عَوْرَتَهُ وَجِلْفُ الْخُبْزِ وَالْمَاءِ

- *Ademoğlunun şu üç şey dışında (temel) hakkı yoktur: İkamet edeceği bir ev, avretini örteceği bir elbise, katıksız ekmek ve su.*[7]

[7] Tirmizi.

- Rasulullah buyurdular ki:

- مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرْبِهِ مُعَافًى فِي جَسَدِهِ عِنْدَهُ قُوتُ يَوْمِهِ فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا

- *Sizden kim nefsinden (veya işinden, evinden, ailesinden) emin, bedeni sıhhatli ve günlük yiyeceği de mevcut ise sanki dünyalar onun olmuştur.*[8]

-

---

[8] Tirmizi.

İsteyeni Boş Çevirmemek:

- وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ

- ***Duha, 93/10: El açıp isteyeni de sakın azarlama.***

******

- وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

- ***Zariyat, 51/19: Mallarında, muhtaç ve yoksullar için bir hak vardı.***

İhtiyacını Allah’a Arz Etmek:

- Rasulullah buyurdular ki:

- مَنْ نَزَلَتْ بِهِ فَاقَةٌ فَأَنْزَلَهَا بِالنَّاسِ لَمْ تُسَدَّ فَاقَتُهُ، وَمَنْ نَزَلَتْ بِهِ فَاقَةٌ فَأَنْزَلَهَا بِاللَّهِ، فَيُوشِكُ اللَّهُ لَهُ بِرِزْقٍ عَاجِلٍ أَوْ آجِلٍ

- *Kim kendisine gelen fakirliği hemen insanlara intikal ettirirse, onun fakirliğinin önüne geçilmez. Kime de fakirlik gelir, o da bunu Allah’a açarsa, Allah ona er veya geç rızkıyla imdat eder.*[9]

---

[9] Tirmizi.

- Hz. Ali Arafe günü insanlardan bir şeyler isteyen dilenciyi görünce onu şöyle uyarır:
- أَفِي مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ وَفِي مِثْلِ هَذَا الْمَكَانِ تَسْأَلُ مِنْ غَيْرِ اللهِ تَعَالَى؟
- "Yani şu günde, şu yerde Allah'tan başkasından mı istiyorsun?" ve adama sopasıyla vurur.[10]

[10] Camiu'l-Usul.

Gerçek Fakir:

- لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللّهِ لاَ يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُم بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

- ***Bakara, 2/273. (Yapacağınız hayırlar,) kendilerini Allah yoluna adamış, bu sebeple yeryüzünde kazanç için dolaşamayan fakirler için olsun. Bilmeyen kimseler, iffetlerinden dolayı onları zengin zanneder. Sen onları simalarından tanırsın. Çünkü onlar yüzsüzlük ederek istemezler. Yaptığınız her hayrı muhakkak Allah bilir.***

- Rasûlullah buyurdular ki:
- لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ الْأُكْلَةَ وَالْأُكْلَتَانِ، وَلَكِنِ الْمِسْكِينُ الَّذِي لَيْسَ لَهُ غِنًى، وَيَسْتَحْيِي أَوْ لَا يَسْأَلُ النَّاسَ إِلْحَافًا
- *(Hakiki) fakir, kapı kapı dolaşırken verilen bir iki lokmanın veya bir iki hurmanın geri çevirdiği kimse değildir. Fakat gerçek fakir, ihtiyacını giderecek bir şey bulamayan ve halini anlayıp kendisine tasaddukta bulunacak biri çıkmayan, (buna rağmen) kalkıp halktan birşey istemeyen kimsedir.*[11]

[11] Buhari, Müslim.

Dilenmek Yerine Çalışmaya Teşvik:

- Rasulullah buyurdular ki:

- وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ، فَيَحْتَطِبَ عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْتِيَ رَجُلًا، فَيَسْأَلَهُ أَعْطَاهُ أَوْ مَنَعَهُ

- *"Nefsim yedinde olan Allah'a yemîn ederim ki, sizden birinizin ipini alıp da sırtına odun toplaması, bir kimseye gidip de ondan sadaka istemesinden elbette daha hayırlıdır. O isteyeceği kimse kendisine ya verir yâhud da vermez (her iki hâlde de alçaklık vardır)"*[12]

[12] Buhari.

Dilenmenin Kötülüğü

- Rasulullah buyurdular ki:
- مَنْ يَتَكَفَّلُ لِي أَنْ لَا يَسْأَلَ شَيْئًا وَأَتَكَفَّلُ لَهُ بِالْجَنَّةِ
- *Kim insanlardan bir şey istemeyeceğini garanti ederse, ben de ona cenneti garanti ederim.*
- Bu hadisi rivayet eden Sevban diyor ki: Bu hadisi işitenlerden bazıları yere kamçısı düşse bile başkasından onu istemez, bineğinden inip kendisi alırdı.[13]

[13] İbn Hanbel.

- Hakîm ibn Hızâm anlatıyor: Rasûlullah'tan bir şeyler istedim, o bana istediğimi verdi, Sonra yine istedim, bana yine verdi. Sonra üçüncü defa yine istedim, bu defa da bana verdi. Bundan sonra şöyle buyurdu:
- يَا حَكِيمُ، إِنَّ هَذَا المَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ، فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ، وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلاَ يَشْبَعُ، اليَدُ العُلْيَا خَيْرٌ مِنَ اليَدِ السُّفْلَى
- *"Ey Hakîm! Şübhesiz bu dünyâ malı, (sanki) yeşil renkli, yemesi tatlı bir meyvedir. Her kim bu malı nefis feragati ile hırssız alırsa, o mal kendisi için bereketli ve meymenetli kılınır. Her kim de bunu nefis hırsı ile alırsa bu mal, alan kimse için bereketli ve şerefli olmaz. O ihtiraslı kimse (doymazlık hastalığına tutulmuş) bir obur gibidir ki, dâima yer; bir türlü doymaz- Yüksek el, alçak elden hayırlıdır"*

- Ben: Yâ Rasûlallah! Seni hakk Peygamber gönderen Allah'a yemîn ederim ki, ben şu dünyâdan ayrılıncaya kadar senden başka hiçbir kimsenin malından birşey alıp eksiltmem, dedim.
- (Râvî dedi ki:) Hakîkaten Ebû Bekr, Beytu'l-mâl'deki hakkını vermek için Hakîm'i çağırırdı. Fakat Hakîm, Ebû Bekr'in bu ihsanını kabul etmekten çekinirdi.
- Sonra Ömer de hakkını vermek için onu da'vet etmiş, Hakîm ondan da herhangi birşey kabul etmekten çekinmiştir. Bundan sonra Ömer (sahâbîlerin huzurunda):
- Ey müslümânlar topluluğu! Ben sizleri Hakîm üzerine şâhid yapıyorum ki, ben harâc ve ganimet malından ta'yîn edilmiş olan hakkını kendisine arz ediyorum, fakat o bu hakkını almaktan çekiniyor, dedi. Ve hakîkaten Hakîm, Rasûlullah'tan sonra tâ vefat edinceye kadar hiçbir insanın malından alıp eksiltmemiştir.[14]

---

[14] Buhari.

- Rasulullah buyurdu ki:

- لَا تُلْحِفُوا فِي الْمَسْأَلَةِ ، فوَاللَّهِ لَا يَسْأَلُنِي أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا، فَتُخْرِجَ لَهُ مَسْأَلَتُهُ مِنِّي شَيْئًا وَأَنَا لَهُ كَارِهٌ ، فَيُبَارَكَ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتُهُ

- *“Dilenmekte ısrar etmeyiniz. Allah’a yemin ederim ki, sizden biri benden bir şey ister de, hoşuma gitmemesine rağmen, benden bir şey koparırsa, verdiğim malın bereketini görmez.”*[15]

---

[15] Müslim.

- Rasulullah buyurdular ki:
- مَنْ سَأَلَ النَّاسَ أَمْوَالَهُمْ تَكَثُّرًا، فَإِنَّمَا يَسْأَلُ جَمْرًا فَلْيَسْتَقِلَّ أَوْ لِيَسْتَكْثِرْ
- *Kim (yeterli malı olduğu halde) çoğaltmak için insanlardan isterse, ancak ateş istemiş olur. Artık ister azla yetinsin, ister çoğaltmayı istesin!*[16]

---

[16] Müslim.

- Rasulullah buyurdular ki:
- «شَرّ الناس الذي يُسألُ بِوَجْهِ الله ولا يُعْطِي به
- *İnsanların en kötüsü "Allah rızası için" diyerek dilenip de kendisine bir şey verilmeyen kişidir.*
- Hadisi rivayet eden İbn Abbas şöyle demiştir:
- لا تَسألُوا بِوَجهِ الله إلا منه
- "Allah rızası için" diyerek sadece Allah'tan bir şey isteyin.

- Rasulullah buyurdular ki:
- مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ، وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ
- *"Sadaka malından yanımda mevcûd olan şeyleri sizlerden asla saklamam. Kim (dilenmekten) sakınmak isterse, Allah o kimseyi iffetli kılar. Kim halktan istiğna ederse, Allah onu zengin kılar. Kim sabretmek isterse, Allah ona sabır ihsan eder. Hiçbir kimseye sabırdan daha hayırlı ve sabırdan daha geniş hiçbir ni'met verilmemiştir"*[17]

---

[17] Buhari.

- Rasulullah buyurdular ki:
- «مَنْ سَأَلَ وَعِنْدَهُ مَا يُغْنِيهِ، فَإِنَّمَا يَسْتَكْثِرُ مِنَ النَّارِ»
- *“Kim yanında yetecek malı olduğu halde dilenirse o ancak ateşinin çoğaltılmasını istemiş olur”* Orada bulunanlar sordular:
- يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا يُغْنِيهِ؟
- Ey Allah’ın Rasulü! Yetecek malın ölçüsü nedir? Rasulullah şöyle buyurdu:
- «قَدْرُ مَا يُغَدِّيهِ وَيُعَشِّيهِ»
- *Sabah ve akşam yetecek yiyecektir.*[18]

[18] Ebu Davud.

- Rasulullah şöyle buyurdu:
- مَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَسْأَلُ النَّاسَ، حَتَّى يَأْتِيَ يَوْمَ القِيَامَةِ لَيْسَ فِي وَجْهِهِ مُزْعَةُ لَحْمٍ
- *"Bâzı kimse hiç durmadan dâima insanlardan ister. En sonu kıyamet gününde bu yüzsüz kimse, yüzünde bir et parçası olmaksızın gelir.*[19]

[19] Buhari.

Yardım İstenecek Kişiler:

- Bir sahabi Peygamberimize gelerek "Ey Allah'ın Rasulü! İhtiyacımı başkasından isteyeyim mi?" diye sordu.
- Rasulullah şöyle buyurdu:
- «لَا، وَإِنْ كُنْتَ سَائِلًا لَا بُدَّ، فَاسْأَلِ الصَّالِحِينَ»
- *Hayır! Ancak istemek zorunda kalırsan salih kimselerden iste.*[20]

[20] Ebu Davud.

Kimler Dilenebilir?

- Rasulullah buyurdular ki:
- “İstemek üç kişi dışında kimseye helal olmaz:
- 1. Sulh diyeti ödemeyi kabullenen kişi. Buna ödemesi gereken miktarı buluncaya kadar istemesi helaldir.
- 2. Afete uğrayıp malını kaybeden kimse. Buna da geçimini temin edecek miktarı elde edinceye kadar istemesi helaldir.
- 3. Fakirliğe uğrayan adam. Eğer kavminden üç kişi “falancaya fakirlik isabet etti” diye ittifak ederse, geçimine yetecek miktarı istemesi helal olur.
- Bunlar dışındakilere istemek haramdır.[21]

---

[21] Hadis Ans., XIII, 413.

- Rasulullah buyurdular ki:
- إِنَّ الْمَسْأَلَةَ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لِثَلَاثَةٍ: لِذِي فَقْرٍ مُدْقِعٍ، أَوْ لِذِي غُرْمٍ مُفْظِعٍ، أَوْ لِذِي دَمٍ مُوجِعٍ "
- *Dilenmek ancak şu üç kişiye caizdir: Toprağa yapıştıran fakirliğe uğrayana (son derece fakir düşene), altından kalkamayacak derecede borç altına girene, aralarını bulmak için kan parası yüklenen kimseye."*
- Başka bir rivâyette ise dördüncü bir şart getirilir: *"Çok acı veren müzmin bir hastalığa kapılan kimse ihtiyacı kadar isteyebilir."* [22]

---

[22] Ebu Davud.

İstemeden Verilen Şeyi Almak:

- Hz. Ömer anlatıyor: Rasûlullah bana bazı bazı beytu'l-mâlden gâzîlik bahşişi verirdi. Ben de: “Sen bunu benden daha muhtaç olan bir fakîre ver” dedim.
- Rasûlullah şöyle buyurdu:
- «خُذْهُ إِذَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا المَالِ شَيْءٌ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلاَ سَائِلٍ، فَخُذْهُ وَمَا لاَ فَلاَ تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ»
- *"Sen bunu al! Sen hırslı bir kimse olmadığın ve isteyen de bulunmadığın hâlde, bu maldan sana bu suretle bir şey geldiği zaman, sen o malı al. Bu sıfat üzere olmayan (yânî kendi gelmeyen ve nefsin kendisine meylettiği) bir malın arkasında da nefsini koşturma!"*[23]

---

[23] Buhari.